

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410066 Spraglehall

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ingegerd Erlandsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410066 Spraglehall**

Kommun: Sölvesborg

Områdets totala areal: 11,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Statligt

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1630 - Strandängar vid Östersjön

6270 - Silikatgräsmarker

8220 - Silikatbranter

8230 - Hällmarkstorräng

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Området bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

I Spraglehall är de prioriterade bevarandevärdena, naturbetesmarker med hed- och gräsmarker, hällmarker och klippvallar samt skogsmarker med ädellövskog. Större vattensalamander är prioriterad art. Naturvärdena är framför allt knutna till välbetade gräsmarker med artrik flora, strandängar med naturliga vattenståndsväxlingar, småvatten, klippbranter, avenbokar och grova ekar med flera ädellövträslag, senvuxna och gamla träd, håll- och boträd, döende och död ved.

Beskrivning av området

Spraglehall ligger vid Pukaviksbukten och sammanfaller med naturreservatet Spraglehall. I öster och norr gränsar området mot havet. Spraglehall är en cirka 25 meter hög kulle av prekambriskt restberg. Historiskt har området använts som utmark med bete, och eventuellt slåtter, åtminstone sedan 1700-talets slut. Redan då och förmodligen tidigare bestod området huvudsakligen av betesmark med en del skog, vilka fortfarande är de dominerade markslagen. Vid 1900-talets början var det en nästan kal betesmark för hästar, kor och får. Det nuvarande trädskiktet har huvudsakligen vuxit upp efter 1920-talet. Stora delar har växt igen på grund av för lågt betestryck och utebliven igenväxningsvegetation.

Större delen av området betas idag. Längs stranden finns en remsa havsstrandäng, som hyser en artrik flora med hävdgynnade och salttåliga arter. Vegetationen påverkas där av naturliga faktorer som exempelvis vattenståndsväxlingar. Enstaka buskar förekommer. Strandängen övergår i en mosaik av naturbetesmark och hällmark. Upp mot restbergets topp går släta berghällar i dagen, med hällmarkstorrängar som är delvis kala och fläckvis täckta av ett tunt jordlager. Där finns torkresistenta arter av kärlväxter, lavar och mossor medan buskskikt i stort sett saknas. Periodvis översilning av vatten från gräsmarksytor och i kombination med bland annat fågelspillning ger det en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet med gräs, fetblads- och nejlikväxter.

Största delen av området utgörs av silikatgräsmarker. Där växer en rik flora med exempelvis rödlistade arter som jordtistel, och vårkällört (nära hotade). Andra hävdgynnade arter är sankt Pers nycklar, backnejlika, darrgräs och jungfrulin. I de mestadels öppna gräsmarkerna finns delar med ett glest träd- och buskskikt av ek, avenbok, fågelbär, bok, björk, björnbär, slån samt den rödlistade flikrosen (nära hotad) och andra rosor som nyponros och äppelros. Slutningarna från restbergets topp ner mot havet uppvisar en stor variation i fuktighetsgradient och därmed variation i växtsamhällen. Större vattensalamander lever i området. Ett mindre område med silikatbranter består av omväxlande kala hällmarksytor och vegetationsklädda klipphällar. På klipphällarna växer rikligt med lavar och en del mossor, medan kärlväxter främst återfinns i sprickor och på planare ytor. Träd- och buskskiktet är mycket glest.

Nedanförl och norr om restberget där jordmånen utgörs av mullrik brunjord finns ädellövskog. Trädskiktet domineras av avenbok, ek och bok med inslag av andra lövträdsarter som hassel. Fältskiktet är örtrikt och vårbloomingen riklig, medan bottenskikt saknas eller utgörs av ett mycket glest mosstäcke. Rikligt med hassel kan gynna en artrik marksvampflora.

Vad kan påverka negativt

Områdets gräsmarker och hällmarker, klippbranter och skogsmarker är skyddade mot bland annat markexploatering genom naturreservatsföreskrifter. Följande faktorer regleras inte genom reservatsföreskrifterna och kan påverka naturtyperna negativt:

Betesmarker

- Upphörd, felaktig eller otillräcklig hävd, exempelvis minskat eller upphört bete eller bristande buskröjning, leder på sikt till igenväxning av buskar och träd i gräsmarker och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Övergödning genom till exempel tillskottutfodring av betesdjuren, vilket indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Avmaskning av betesdjuren under eller strax före betessläpp, med avmaskningsmedel som kan vara skadligt för områdets insektsfauna.

Ädellövskog

- Igenväxning i ekdominerade miljöer med ljus- och värmekrävande arter, kan ge upphov till en ändrad trädslagssammansättning och till andra arter då miljön blir mer sluten än tidigare. Grova eller gamla träd, främst ek, kan skuggas ihjäl i förtid om andra träd tillåts växa upp i kronorna.

- Bristande trädkontinuitet leder på sikt till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör. Föryngring av ek är förutsättning för framtida jätteträd och kontinuitet av grova träd.
- Allt för omfattande restaureringsåtgärder i form av röjningar och naturvårdshuggningar i havsnära, vindutsatta lägen. Träd- och buskridåer gör att mikroklimatet skyddas från kylande vindar från havet, särskilt på våren då solen inte värmer lika mycket som på sommaren.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i angränsande områden, exempelvis kalavverkning, skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Fragmentering i form av avverkning av angränsande ädellövskogar leder till minskad kontakt mellan ädellövskogsområden, brist på genflöde mellan populationer samt kanteffekter.

Större vattensalamander

- Arten är känslig för försurning och försvinner ofta när pH understiger 5,0.
- Brist på lämpliga lekvatten och andra småvatten.
- Barrskog och igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bland annat beskuggning som minskar överlevnadsmöjligheterna för larverna.
- Fragmentering av landskapet och isolering genom att omkringliggande miljöer är olämpliga livsmiljöer (exempelvis barrskog eller åkermark), kan vara ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1971 och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Blekinge län. Beslutet med föreskrifter samt skötselplan reviderades 2010 för att reservatsskyddet bättre ska kunna möta hoten inom området.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.
- Större vattensalamander är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplåtar, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadstadiet är skyddad.
- Slutavverkningar av ädellövskog på områden större än 0,5 ha ska anmälas till Skogsvårdsstyrelsen. Om en sådan anmälan gäller ädellövskog i anslutning till ett Natura 2000-område, bedömer Skogsvårdsstyrelsen om avverkningen kräver tillstånd från länsstyrelsen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1630 - Strandängar vid Östersjön**

Areal: 1,34 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I stort sett träd- och buskfri strandäng vid Östersjön som är präglad av lång betestradition med hävdgynnade och salttåliga arter som strandkrypa. Vegetationen påverkas av naturliga faktorer som exempelvis vattenståndsväxlingar och isskrap och är tydligt zonerad.

Bevarandemål

Områdets torra strandängar ska vara minst 1,3 hektar. Gräsmarken ska vara öppen och starkt präglad av bete. Obetade tuvor och rator får förekomma. Förekomst av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter som strandkrypa. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ske regelbundet eller säsongsvis.

Bevarandetillstånd

Bevarandet bedöms som gott.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 5,34 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Gräsmarkerna är till övervägande delen helt öppna men i några delar finns ett glest träd- och buskskikt bestående av ek, avenbok, fågelbär, bok, björk, björnbär, slån, flikros, nyponros och äppelros. Vissa delar har tunt vegetationstäckelse eller blottade hållar.

I Spraglehall ger sluttningarna från restbergets topp ner mot havet en stor variation i fuktighetsgradient och därmed variation i växtsamhällen. Den hävdgynnade floran är rik med arter som backnejlika, darrgräs, jordtistel, jungfrulin, pillerstarr, sankt Pers nycklar, tvåblad och vårkällört. Större vattensalamander lever i området.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 5,3 hektar. Gräsmarken ska vara tydligt präglad av bete och ha en artrik kärnväxtflora som karaktäriseras av hävdgynnade arter, som backnejlika, darrgräs, jungfrulin och sankt Pers nycklar. Gräsmarken ska vara öppen med spridda buskar eller buskage, som fungerar som vindskydd och födokällor för områdets fauna, och några få spärrgreniga och av vindexponering präglade träd. Stenmurar ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem. Förekomst av träd och buskar eller ohävdarter, som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara liten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

8220 - Silikatbranter

Areal: 0,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre område på restbergets krön har klassats som silikatbranter. Naturtypen består av omväxlande kala hållmarksytor och vegetationsklädda klippällar. Träd- och buskskiktet är mycket glest. På klippällarna förekommer rikligt med lavar och en del mossor, medan kärlväxter främst återfinns i sprickor och på planare ytor.

Bevarandemål

Naturtypens areal ska vara minst 1,2 hektar. Silikatbranten ska ha ett ostört substrat, opåverkad hydrologi och bibehållen luftfuktighet. Igenväxningsvegetation, exempelvis lövsly, förekommer inte.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 0,85 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hällmarksområdena är öppna och i områdets södra delar finns bergimpediment på högre liggande plana områden. Här finns torkresistenta arter av kärlväxter, lavar och mossor. Jordtäcket är tunt och förekommer fläckvis medan buskskikt i stort sett saknas. Det förekommer periodvis översilning av vatten från gräsmarksytor och i kombination med bland annat fågelspillning ger det en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet med gräs, fetblads- och nejlikväxter.

Bevarandemål

Hällmarksområdena är öppna och arealen är minst 0,9 hektar. Träd och buskar som bedöms som igenväxningsvegetation förekommer inte. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den större vattensalamandern är beroende av fuktiga men ändå varma miljöer. Större delen av året tillbringar arten på land, ofta i fuktig lövdominerad skog där den håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smånagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng. Den påträffas även sällsynt på öppen mark som till exempel i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. Spridningsbenägenheten är dålig och salamandrarna rör sig främst inom 50-300 meter från lekvattnet. Salamandrarna är bara aktiva på natten eller varma regniga dagar.

Den större vattensalamandern leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar. Vanligen är lekvattnet en damm eller ett kärr i betesmark eller annan öppen mark, men de leker också i gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, skogskärr, hällkar, diken samt små skogstjärnar. Dammarna ska vara solbelysta, fisk- och kräftfria och vattenkvaliteten ska vara god; inte för näringsrikt och inte för lågt pH. Artens larver har en lång akvatisk utvecklingsperiod och är därför känsliga för uttorkning av vattenmiljön.

Större vattensalamander är inte rödlistad i Sverige. Arten är beroende av ett komplext landskap, med landmiljöer där det finns gott om död ved, stenrosen, stubbar och andra strukturer där de kan övervintra och söka skydd, och rika akvatiska miljöer där de kan leka. Dessutom måste det finnas lämpliga vandringsvägar mellan lekvattnen och landmiljöerna i form av dikeskanter, fuktiga stråk, buskmarker och lövskogar. Det största hotet mot arten, liksom mot andra groddjur, är förlusten av deras livsmiljöer. Många öppna marker har planterats med gran eller blivit åkermark, vilket har gjort att miljöer där salamandrarna tillbringar tiden på land har försvunnit. Många lekvatten har också förstörts genom övergödning, inplantering av fisk eller kräftor, igenväxning och utdikning.

Fynduppgifter om större vattensalamander vid Spraglehall finns från flera tillfällen under 2000-talet. Arten hittades vid en inventering på uppdrag av Länsstyreslen 2002. År 2005 hittades 18 individer vid ytterligare inventering med hjälp av flaskfällor. 2009 gjordes en inventering av arten, och tre vatten undersöktes. Två av dem var uttorkade, och det tredje var nästan uttorkat. Inga exemplar av större vattensalamander observerades, bara av arten mindre vattensalamander. Muntliga uppgifter om att arten observerats i ett lekvatten i området finns från 2012.

Bevarandemål

Större vattensalamander ska förekomma i området. Lekvattnet i området ska vara solbelyst och fritt från fisk. Vattenkvaliteten ska vara god och vattnet ska inte vara påverkat av övergödning eller försurning, eller vara igenväxt. Större vattensalamandern ska i den omgivande lövskogen och gräsmarkerna ha goda förutsättningar för uppehälle och övervintring.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för större vattensalamander bedöms som ordinärt. Lekvattnets kvalitet behöver förbättras, till exempel genom att rensas från igenväxningsvegetation.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-09-28).
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering.
Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2002. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Opublicerat material.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2010. Nytt reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Spraglehall.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2.
Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1.
Dnr NV-04493-11.
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan. Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

